

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

<p>Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kroni, za četrto leta eno krono; za člane zvezinskih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin.</p>	<p>:: Telefon štev. 216. :: C. kr. poštne hran. št. 64.846 Kr. ogrske „ „ „ 15.649</p>	<p>Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.</p>
--	---	--

Vsebina: O kreditnih razmerah v vojnem času. Paša, rešitev naše živinoreje. Kako ohranimo našo živinorejo. Gibanje jugoslovanskega zadružništva v letu 1914. Vprašanja in odgovori. Gospodarski pregled. Občni zbori.

O kreditnih razmerah v vojnem času.

Predaval na občnem zboru Zadružne zveze dr. J. E. Krek.

Moj predmet „Kreditne razmere v vojnem času“, je za umevanje sedanjega časa in gotovih bojazni, ki so neopravičene, važen in potreben.

Kreditne razmere pred vojsko so imele ta-le značaj: Ljudje so zmerom bolj nalagali denar v industrijo in zmerom manj kupovali papirje, ki se stalno obrestujejo. In vedno težje so spravljale države in dežele te papirje med ljudi, dočim so na drugi strani denarja v gotovini vedno več rabile. Obrestna mera od obveznic je poskočila na 4 in pol odstotka že pred vojno. Obenem pa se je vedno več nalagalo v industriji. Obrestna mera za posojila je vedno rastla; denar se je vedno težje dobival; za likvidnost denarja pri denarnih zavodih je bila splošno trda; denarja je manjkalo. Kljub raznovrstni konkurenci in lovu za denarjem, kljub velikemu pomanjkanju denarja pa je bila naša valuta do vojske v najboljšem stanju. Naš papirnati denar je imel na svetovnem trgu tisto veljavo kakor zlati denar, ki ga je pomenjal; imeli smo neomejno pariteto valute, to je enakost med vrednostjo papirnatega denarja in med zlatim denarjem. Tako je bilo pred vojsko.

Ob času vojske pa so se pokazale tri stvari: prvič, denarnih sredstev, bankovcev imamo neprimerno več kakor jih je bilo pred vojsko. Drugič: likviditeta denarja pri bankah se je silno pomnožila. Tretjič se je pokazalo, da imamo že danes velik disagio, to je razloček med vrednostjo papirja in zlata.

Kar se tiče prve točke, glede denarnih sredstev, treba omeniti, da naša avstro-ogrška banka ne izdaja izkazov, koliko je ona med tem časom s svojim tiskalnim strojem napravila bankovcev in jih dala med ljudi. Sklepamo pa to neposrednje lahko iz izkazov, ki jih imamo v tem oziru na Nemškem. V Nemčiji je bilo 23. julija lani za 1890 milijonov mark banknot; 31. julija lani je bilo 2909 milijonov banknot, že čez eno milijardo več; 7. avgusta jih je bilo 3897 milijonov, torej zopet skoro za 1 milijardo več, 30. septembra pa 4490 milijonov. Če pa še prištejemo žiro-imetje posameznikov pri bankah, skupaj 2500 milijonov, vidimo, da je bilo 30. septembra denarnih sredstev, papirja, za 7 milijard na denarnem trgu, torej čez 9 tednov za 4900 milijonov več kakor 23. julija. Tako na Nemškem.

Pri nas pa je začetkom vojne denarja sploh bolj manjkalo kakor na Nemškem. Jaz sklepam, da je vsota denarnih sredstev med

ljudmi, to je banknot, pri nas neprimerno bolj rastla kakor na Nemškem. Denar, ki ga država najame za-se, kot vojno posojilo na primer ali kot začasno posojilo pri bankah, gre pa domala ves med ljudi, bodisi v obliki podpor ali kot plačilo za to, kar se kupi in nabavi za vojaštvo, ali za druge državne potrebe. Le malo tega denarja gre v tuje države; saj nimamo ž njimi zdaj skoro nobene trgovine. Ta razloček med količino papirnatega denarja pred vojno in med denarnimi sredstvi je silno velik. To stvar moramo dobro držati v spominu, da moremo presoditi, kako se bo denarno gospodarstvo razvijalo, ko nastane zopet mir. Iz tega razločka sledi že sedaj, o čemer pišejo vsi časopisi, da je likvidnost denarja pri bankah že danes silno velika, tolika, da ne vedo kam ž njimi. Danes je pri denarnih zavodih denarja več kakor ga potrebujejo, ker je denarnih sredstev več, obenem pa potrebe za kredit manj. To je umljivo, ker se, na primer, več ne zida; ljudje hranijo in kdor le more, se izogne vsaki novi napravi.

In potem tretja točka, katero sem omenil; mi imamo že danes visok disagio. Prosim, da mi sledite pri tej razlagi! Denar nima več tiste veljave, kakor je zapisano na papirju. Če hočete danes, na primer, poslati kakemu vojnemu vjetniku denar v frankih, morate dati za en frank 1 K 30 vin.¹⁾ Navadno stane en frank v zlatu 95·22 vin. našega denarja. To pomeni, da je vrednost našega papirnatega denarja padla skoraj za 25 vin. pri kroni. Isto razmerje je pri marki, rublju in šterlingu. Zakaj to? Ker pri nas ne plačujemo v zlatu. Avstro-ogrška banka nima dolžnosti, plačevati v zlatu. Zaradi tega vlada pri nas in na Nemškem papirnati denar. Zlata veljava je pri nas samo na papirju. In pri nas vidimo, da se dá izhajati tudi s papirjem. Samo prehod je težak, a se bo izvršil, toda z velikimi izpremembami v gospodarstvu.

Če si ogledamo položaj za naprej po sklepu miru, ki naj bo srečen in trajen, si

¹⁾ Od zborovanja je poskočil fr. že na 1 K 32 vin.

moramo predočiti, da bo naša država v svojih razmerah imela silno velikih investicij. Vse tropično, subtropično, kolonijalno blago — bombaž, kava, riž — vsega bomo potrebovali, tudi volne, kož, usnja. Če bo hotela industrija živeti, mora biti pripravljena na nove nabave, da se retablira. To bo ostalo ogromnih vsot denarja in naše zlato bo šlo ven iz države. Na plačevanje v gotovini ni mogoče misliti; če avstro-ogrška banka pred vojsko ni plačevala v zlatu, bi bilo po vojski to popolnoma nemogoče.

Mislím, da ne more računati ob ti vojski nobena država s tem, da bi dobila vojno odškodnino. Svote so prevelikanske. Naša država ima 80 do 85 milijard vsega premoženja. Na tem premoženju je že danes 10 milijard državnega dolga, ki se mora obrestovati in odplačevati iz tega premoženja. In 10 milijard dolga moramo šteti za po vojski; v resnici je še premajhna ta številka. Samo v Galiciji so naračunali, da je treba, da bo mogoče zemljo zopet obdelovati, 4 milijarde. Koliko pa je še drugod pokončanega, koliko stane vojska sama na sebi, koliko znašajo podpore za družine vojakov itd. Ogrski deželnoobrambni minister Hazai je ob začetku vojske izračunal, da bo stala, če bo trajala eno leto, 10 milijard. To bi se razdelilo na obe državni polovici. Zdaj že vidimo, da je samo za našo državno polovico 10 milijard premalo. In če bi ta svota zadostovala, bi to pomenilo, da se bo Avstrija, ki je že pred vojno imela 1 osminko vsega svojega premoženja zadolženega, zadolžila še za eno osminko, da bo torej ena četrta vsega premoženja zadolženega. In ta dolg bo treba pokriti!

Vsled tega je čisto gotovo, da bo disagio obstal tudi po vojski.

Kako se bo ta stvar kazala v naši državi? Da bo za toliko vse dražje. In tu pridete do tistega stavka, ki je bil danes že enkrat izrečen, da moramo računati tudi za prihodnje leto z draginjo. Ta stavek je utemeljen v okolnosti, ker ne bo blaga; živino na primer bomo dotlej

poklali, — utemeljen pa je ta stavek tudi, kakor vidite, v izpremembah v denarni vrednosti. In če s temi dejstvi računamo, če si ta denarni položaj predstavimo tako, kakor sem vam ga naslikal, pridemo pri vprašanju, kaj naj storimo, do sledečih zaključkov:

1. Računati moramo s tem, da bodo kmetijski pridelki dražji in da bo zemlja dražja. Celo po zmagoviti vojski leta 1871. so se na Nemškem zemljišča silno podražila, in zlasti strašno povsod podražila stavbišča. Iz tega sledi, in to priporočam vsem, ki imajo pri tej stvari kaj govoriti, da si naj občine zagotove potrebne prostore za delavske hiše. Na kmetih ne, ampak v industrijskih krajih. Kajti potem, vsled tega, ker se bo vrednost stavbiščem dvignila in bodo cene za stanovanja silno poskočile, se bo dalo v tem oziru težko kaj storiti. Temu se da sedaj še pomagati, če bodo občine razumele svojo nalogo in če pravočasno nabavijo za delavske hiše potrebna zemljišča. Pri tem se naj poslužijo zakona, ki ga je naš državni zbor sklenil pred dvema letoma, po katerem je mogoče, da je lastnik zemljišča občina, lastnik hiše pa za 90 let kako društvo.

Drugo, kar je važno in kar treba povdarjati, je sledeče:

Investicije za kmetijstvo, za obdelovanje zemlje, so koristne. Najboljše je, če se denar, ki je na razpolago, porabi za umetna gnojila, in da se na zemljišču vse napravi, kar je mogoče. Denarja, s katerim bi se imela zboljšati zemljišča, ni hraniti; denar, ki je v tem naložen, je najboljše naložen, ker ne bo izgubil veljave, ampak se bo še ohranil in pomnožil. Zaradi tega ni prav, če kdo misli, da je sedaj prišel čas, da se ljudem odsvetuje investicije, češ, sedaj nikar nič delati! To je po moji sodbi najugodnejši čas za kmetijske investicije, ki se pa dajo izpeljati seveda samo v toliko, v kolikor to delavske moči pripuščajo. Na vprašanje samo, ali naj dandanes denar hranimo, ali naj ga tiščimo, na to vprašanje je odgovoriti:

Prijatelj, v zemlji ga naloži! Obrtna podjetja danes začenjati, je pa tvegana, nevarna reč. Za obrtne stvari sedaj ni pravi čas. V kmečka gospodarstva pa le kolikor mogoče denarja nalagati. Za to sem z žalostjo slišal od strokovnjaka, da se ljudje premalo poslužujejo še tistih umetnih gnojil, ki so na razpolago. Recite ljudem: zemlja bo po vojski več vredna, in kar bo rodila, to je glavna reč!

Potem poučimo ljudi, da ne bodo denarja doma držali in ga doma spravljali. Ne le, da pri tem izgube obresti, tudi ukrade jim ga kdo lahko; in če bi prišlo do invazije, se lahko ves ta denar zgubi. Naše ljudi je treba učiti, tako kakor otroka hoditi učimo, da je edino pravilno, če nalože svoj denar v domačem denarnem zavodu, ki sloni na vrednosti zemljišč. Mogoče je, da se sovražnik pokaže, in da bo vsled tega izgubil papirnati denar precej svoje vrednosti; to pa je nemogoče, da bi zemlja izgubila svojo vrednost. Če zaupaš torej denar denarnemu zavodu, ki sloni na vrednosti zemlje, zaupaš ga tisti sili, ki je nobena reč premagati ne more, ki bo vrednost ohranila, tudi če bo stvar še nekaj časa trajala.

Jaz nisem teh misli, da je treba iskati pomoči pri sodiščih; toda če se dobi kak lopov, ki laže, da se bo ta ali ona posojilnica podrla, takega je treba naznaniti. Časi so resni in tisti greši, ki takega lopova ne da zašiti. Če zasledite takega človeka, brez vsakega usmiljenja, brez vsakega odloga naznanite priče sodišču, da stvar naprej zasleduje. Taki ljudje so v kvar celemu narodu. Pri občnih zborih svojih domačih zavodov prepričajte ljudi, kako je z denarjem, pridobite jih za to, da bodo to, česar ne morejo vložiti v svoja zemljišča, nosili v domače hranilnice!

Nepopisno neumno pa je doma zbirati srebro: krone, ki so polovico manj vredne, kakor je na njih napisano. Tesavriranje denarja doma ima lahko strašen učinek. Če tiščimo denar doma, ni mogoče redno razviti denarnega gospodarstva tako, kakor bi moralo

biti. Če bi denar, ki je sedaj skrit, prišel na površje, bi se veliko lažje rešilo tudi znižanje obrestne mere za posojila.

Vse te stvari so potrebne, da se ljudem povedo. Disagio, na to bodimo pripravljeni, bo tudi po vojski obstal; pripravljeni pa bodimo tudi na dragingjo, ki je s tem zvezana.

Paša, rešitev naše živinoreje.

Predaval na občnem zboru Zadružne zveze deželni živinorejski nadzornik inž. Jan. Rataj.

V resnih časih živimo. Naši možje in fantje so zapustili svoje domove ter šli tvegati za domovino najdražje, kar imajo, svoje življenje. Njih gospodarstva so sedaj brez vodstva ter so v nevarnosti, da trpijo veliko škodo ali celo propadejo. Dolžnost sveta nas doma ostalih je, da storimo zato vse, da preprečimo pretečo škodo. Njihovo imetje je sedaj v naši oskrbi in mi se moramo vedno zavedati svoje odgovornostipolne službe. V nevarnosti so zlasti nekatere panoge našega gospodarstva.

Ena najvažnejša taka gospodarska panoga, ki bode vsled vojske ne samo silno trpela, ampak je celo v nevarnosti, da popolnoma propade je pač naša živinoreja. — O nje narodno-gospodarskem pomenu mi ni treba govoriti, ker je dovolj očividna za vsakega. Namen moj je, v sledečem na to nevarnost opozoriti ter pokazati na sredstvo, ki ga smatram za zmožno, da našo živinorejo ne samo reši, ampak jo tudi obvarje preobčutne škode.

Če se ozremo nazaj v preteklo dobo sedanje vojne, opazimo, da so se naše staje, ob začetku vojne polne živine, polagoma začele prazniti. Živina se je ponujala za vsak denar. Kupci in prekupci so se iz živine, kakor večkrat tudi ljudi naravnost norca delali. Še le proti jeseni je postala dražja. Dotlej so se bili namreč naši hlevi že precej izpraznili. Ženske, ki so vsled vpoklicanja možkih na več posestvih ostale same, so ponekod pa tudi neopravičeno ponujale živino na raznih sejmovih ter jo večkrat za slepo ceno prodajale.

Enako škodljivo kakor ti začetni vplivi vojske je učinkovala na jesen cena, ki je bila dotedaj šla že precej kvišku. To je zapeljalo ljudi, da so začeli siliti s svojo živino na trg, ne da bi pomislili, da je ravno živina zanje zaklad, katerega vrednost dan za dnem hitro raste. Na tak način je iz naših hlevov tako govejih kakor svinjskih razpoložljiva živina popolnoma izginila in nastopilo je že začetkoma tekočega leta pomanjkanje na klavni živini. In ravno to je povzročilo sedanje popolnoma izvanredne cene za živino vseh vrst.

Po nekaterih delih naše dežele je učinkoval malodane popolnoma uničujoče še posebne vrste vzrok: namreč strah pred sovražniki, vsakdove od katere strani — „Zdaj pa zdaj pridejo in živino, ki je pri meni dobodo, mi vzemo, ne da bi mi zanjo kaj plačali. Bolje torej, da jo sam preje prodam, dobil bom zanjo vsaj denar“. — Tako so modrovali ljudje po nekaterih notranjskih in primorskih obmejnih pokrajinah. O tem njihovem prepričanju jih je posebno še utrdila okolnost, da nekatere prehode v notranjost dežele in države utrjujejo, kakor da bi utrdbe imele namen da bi sovražnika privabile v deželo. Na ta način so nekatere občine v obmejnih pokrajinah popolnoma zgubile svojo živino. Posestniki, ki so imeli do sedaj 14 in več glav živine, imajo sedaj samo 2 do 3 repe v hlevu. Seveda je ta strah popolnoma neutemeljen vzrok za odprodajo. Že iz tega razloga, ker sovražnik vendar ne more priti kar čez noč in bi bilo mogoče tudi v izvanrednem slučaju, če bi sovražnik prišel, živino še pravočasno odgnati na varna mesta.

Tako je naša živinoreja prišla do stanja, od katerega ne sme prav nič več nazaj, če nočemo, da se naše delo in denarne žrtve preteklega desetletja za povzdigo živinoreje ne uničijo popolnoma ter nas za celo prihodnje desetletje ne čakajo še večje žrtve in delo, da bomo zopet prišli na stanje živinoreje, kakor je bilo v začetku vojne. Stoji torej pred nami za celo naše narodno gospodarstvo silno važno

vprašanje, kako rešiti v naši živinoreji to, kar je še tu.

V sedanjem času ima najvažnejšo vlogo delavsko vprašanje. Z začetkom vojne, kakor še posebno vsled večkratnih poznejših vpoklicanj nastopa v resnejši obliki, kakor sploh kedaj. Na drugi strani pa nas kliče naša državljanska in domovinska dolžnost, da pridelamo kolikor mogoče mnogo živeža za prehranitev naše armade, nas samih in naših sodržavljanov. Čeravno je meso, torej živina za preživljanje ljudi vsaj jednake vrednosti kakor krušni pridelki, je v sedanjem času vendar nujno potrebno, da vso pozornost obrnemo na te slednje, to pa zato, ker nam preti ravno v teh v najkrajšem času pomanjkanje. Zaloge živine pa so kljub temu, da se je z živino dosedaj negospodarsko postopalo, še vendar precejšnje. Kako torej našo živino obdržati brez nadaljne škode, ne da bi morali zanjo v trenutku najnujnejšega poljedelskega dela odtegniti preveč delavnih moči? To vprašanje nam je v naslednjem rešiti.

Edino izdatno in uspešno sredstvo ohraniti našo živinorejo skozi letošnje poletje je paša. Že pred vojsko v mirnih časih sem ob vsaki priliki povdarjal, da je edino uspešno in zanesljivo, obenem pa tudi ceno ter vsakemu dostopno sredstvo za pravo povzdigo naše živinoreje le paša. Sedaj v teh izvanrednih vojskinih razmerah pa si upam trditi, da je paša tudi edino rešilno sredstvo za našo po sedmih mesecih še preostalo živino. Ne smatram za potrebno obširneje razkladati prednosti paše za živino, kakor tudi ne na široko povdarjati gospodarske zmožnosti pašništva. Skušnje Nemcev, naših zaveznikov v sedanji vojski, kakor tudi naše lastne skušnje so vam dovolj dokaz za veliki pomen pašništva v našem kmetijskem gospodarstvu. Potrebno se mi zdi le povdariti ono eminentno lastnost pašništva, ki je v sedanjem času največjega pomena. In ta njegova eminentna lastnost je, da nam prihrani, če se ga poslužujemo v pravi

obliki, v veliki meri delavne moči. Pašništvo nam na ta način ne bode ohranilo le naše živine, ampak celo pripomoglo, da bomo mogli boljše obdelati naša polja. To lastnost imajo na sebi v najvišji meri seveda skupni pašniki, kamor posestniki za primeroma majhno odškodnino oddado svojo živino ter jo v jeseni zdravo, lepo razvito dobodo nazaj. Celo poletje se jim ni bilo treba brigati zanjo, delavne moči, ki bi jih bili čez poletje rabili za oskrbo živine, ostanejo za drugo delo na razpolago in vendar je jeseni poln hlev živine, ki se je čez poletje, ne samo ohranila pri življenju, ampak je v vsakem oziru boljša, kakor je bila pred odhodom na pašo.

Pa kako sedaj kar na enkrat priti do pašnikov, ki bi mogli v izdatni meri vplivati s svojo dobrodejno lastnostjo na ohranitev živine ter obdelovanja naših polj?

Podvojeno pozornost nam je v prvi vrsti obrniti na pašnike, ki so se v zadnjih letih z državno in deželno podporo pravilno uredili. Te moramo gotovo popolnoma do zadnjega kotička izkoristiti. Žalostnih pojavov, da bi bilo na enem ali drugem pašniku premalo živine, kakor se je to žalibog iz popolnoma nestvarnih razlogov dogodilo lansko leto, letos pač na noben način ne smemo doživeti. Ugajalo mi na nekaterih teh maloštevilnih pravilno urejenih pašnikih tudi ni, da se letos vsled vojske niso pognojili. Že danes se je na tem mestu edino pravilno povdarjalo, da obili denar, ki ga je vojska med ljudi prinesla, edino pametno in previdno porabimo, če izboljšujemo z njim zemljo. Tu ga nihče ne more ukrasti, pa mu tudi nihče ne more vzeti veljave. Popolnoma zamujeno sicer tudi sedaj še ni za vse gnojenje, nekatere vrste gnojil je še vedno čas trositi. Toda postopati je tu pravilno in le po nasvetu strokovnjaka.

Toda zboljšanih in pravilno urejenih pašnikov pa je v deželi še malo. Če hočemo naši živinoreji, kakor tudi našemu poljedelstvu v letošnjem letu s pašništvom izdatno priskočiti na pomoč, bo treba resno na to misliti,

da oskrbimo na en ali drug način za dovolj obširne, zasebne ali skupne pašnike, na katerih bi mogla živina bodisi v ograjah, bodisi pod nadzorstvom skupnih pastirjev čez celo poletje ostati. Kako bi se pa dalo priti do primernih pasišč?

Za pašo sposobnih zemljišč se pri nas v deželi ne manjka. Teh imamo toliko, da moremo brez skrbi vso našo živino čez celo poletje dobro prerediti. Opozorim najprej na naše gmajne, kjer je paša deloma vsled neprimerne zakonodaje, še večkrat pa vsled nesmilne delitve zadnja desetletja popolnoma prenehala. Sedaj gnije trava po teh prostorih, mesto, da bi jo živina popasla, po hlevih pa za več kakor 500/0 reducirana živina v slabem zraku hira ter strada mesto, da bi se na teh pašnikih v svežem zraku pregibala ter od tečne trave redila. Te prostore je z vsemi sredstvi, če tudi samo za čas vojske nujno izročiti svojemu namenu, to je paši. V ta namen je tudi etični upliv vojske treba izkoristiti. Sklicevaje se na vojsko je skušati odpraviti med upravičenci nekdanj skupnega, toda sedaj nesrečno razdeljenega zemljišča razna nasprotstva, ki so bila največkrat vzrok, da se je skupna zemlja razdelila ter potem paša odpravila. Večina posestnikov-upravičencev na nekdanji skupni zemlji je tako in tako bila in je še za skupno pašo, ovirajo jo le nekateri posamezniki.

Poleg gmajn pa imamo še mnogo drugih zemljišč, ki bi bila sama po sebi bolj primerna za pašo kakor za kaj družega. Taka so po največ naša pod imenom košenic zuana zemljišča. Košnja se na njih še v rednih časih, ko delavsko vprašanje ni igralo tako resne vloge kakor danes, ni izplačala. Na možnost, da bi se ta v naši deželi zelo razširjena zemljišča mogla letos koristonosno kositi, še misliti ni. Potom skupne paše bi se pa tak svet dal letos izborno izkoristiti. Treba bi bilo v ta namen v različnih krajih razmeram primerne korake

storiti ter svet za skupno pašo na en ali drug način, kakor so pač razmere, pripraviti. Morda bi bilo ponekod mogoče svet ograditi — za to delo bi se dali pač vporabiti vojni vjetniki — po drugod bi bil morda na mestu zopet bolj na mestu skupni pastir. Vpoštevati je pač treba povsod krajevne razmere.

Enako pa morajo poskrbeti za pašo živine tudi posamezniki in to tudi v krajih, kjer je manj pašnega sveta na razpolago. Vsak posestnik ima kak slabši košnji svet, kjer se delo komaj izplača. Morda ima tudi kako zelo travnato njivo, ki jo je morda že prej rabil za košnjo, ker se je obdelovanje slabo izplačalo. To bi se naravno letos še manj. Na takih in enakih kosih si vsak posestnik sam za svojo živino, četudi samo za letos more urediti pašnik, ki bode izborno služil njegovi živini, njemu samemu bo pa prihranil marsikatero delavno moč.

Še en način paše je priporočati, ki ima pač to prednost, da je povsod mogoč — vsak košček sveta se lahko s tem načinom paše izkoristi — manjka mu pa za to nekaj drugih prednosti, zlasti da ohrani delavske moči v manjši meri ter je v velikem težje izpeljiv. Imam pred očmi takozvano kolčno pašo, ki je zlasti na severnem Nemškem vdomačena.

Imeli smo priliko tekom teh kratkih izvajanj uvideti velik pomen paše za ohranitev naše živinoreje, slišali smo tudi, da bi se dalo z nekoliko dobre volje povsod, bodisi že v tej ali drugi obliki izkoristiti. Seveda brez trudov in žrtev ne bode šlo, vendar v prid živinoreje, temu najdragocenejšemu delu našega narodnega premoženja, se ne smemo ustrašiti nikakih žrtev. Pozabiti ne smemo, da to, kar sedaj storimo za pašništvo, bode večinoma delovalo tudi še po vojski, ko bode imelo pašništvo vršiti še ravno iste narodno-kakor kmetijsko-gospodarske naloge kakor sedaj med vojsko.

Torej krepko in pogumno na delo, uspeh je zagotovljen, če ne

že med vojsko očitvidno v polni meri, pa gotovo pozneje po vojski.

Kako ohranimo našo živinorejo?

Predaval na občnem zboru Zadružne zveze deželni mlekarški nadzornik Jakob Legvart.

Cenjani zadrugarji! S ponosom lahko zre naše zadrugištvo na svoje delovanje za povzdigo živinorejo. Mi smo v zadnjih letih osnovali v deželi precejšnje število organizacij, ki se direktno ali indirektno bavijo s povzdigo živinoreje. Uspeh ni izostal. Predno je nastala vojska, so bili naši hlevi prenapolnjeni z živino. Naše zadruge so imele veliko truda s poukom, z izboljšanjem hlevov; veliko telet se je ohranilo ter obranilo mesarjevega noža. Dežela je odredila premovanje telet, da so dobili posestniki, ki so redili, več telet kakor normalno, premije. Ravno s tem se je veliko živine prihranilo. Še po dveh mesecih vojske so bili ljudje v skrbeh, kako bodo svojo živino prodali. — Cene so šle kvišku, in lepega denarja se je dobilo za živino. Danes, ko smo v splošni krizi, pa zre na milijone ljudi različnih stanov na kmetovalea, koliko jim bo pridelal živeža na polju, koliko priredil mesa. Zdaj ravno morajo zadrugarji na plan, na delo, zdaj jih potrebuje država in dežela, posebno pa ljudstvo bolj kakor kedaj prej. Zdaj je potrebno, da se dela od hiše do hiše, od vasi do vasi in povsod vspodbuja k delu in varčnosti. Naši bratje, naši očetje in sorodniki se borijo na bojnem polju; mi pa, ki nismo sposobni za orožje, se moramo doma boriti proti sovražniku. Velika moč do zmage je v kmečkih rokah! Če bomo imeli veliko živil, mesa in kruha — teh treba v prvi vrsti vojaku, — če tega ne bo zmanjkalo, potem se sovražniku, ki nas ne more premagati z orožjem, ne bo posrečil tudi načrt, da bi nas premagal z izstradanjem. Zato pa vsi na delo, na podrobno delo!

Prvo vprašanje, ki si ga moramo v tem oziru staviti, je: kako ohranimo našo živinorejo? Kaj nam je storiti, da si ohranimo toliko živine, kolikor je potrebujemo, da bomo

tudi v prihodnje imeli dovolj mesa, mleka, masti itd.? Jasno za vsakogar je, da bomo za sedaj morali manj gledati na dobro in lepo pasmo, torej na kvaliteto živine, kakor na kvantiteto, na množino živine. Zdaj bomo morali marsikaj opustiti, kar smo preje priporočali. Treba bode za čase vojske gojiti živino ekstenzivnejše.

Država je poskrbela za to, da se živinoreja ohrani. Na podlagi cesarskega ukaza z dne 10. oktobra l. l. je prepovedano klanje telet. Ta naredba pa je pustila precej velika vrata, da lahko marsikaj skozi uide. Rečeno je sicer: teleta se ne smejo klati, toda v gotovih izjemnih slučajih se pa to vseeno lahko dovoli: na primer, če posestnik nujno potrebuje denarja, če ima preveč živine, če nima dovolj krme itd. Vendar je pa tudi ta naredba kljub izjemam kolikor toliko ugodno učinkovala. Dne 23. decembra lani pa je izšla nova naredba poljedelskega ministrstva, s katero se je prepoved glede klanja živine poostrišla. Ta naredba, ki morda še ni splošno znana, je stopila v veljavo s 1. januarjem 1915, in pravi, da je brez dovoljenja županstva, oziroma politične oblasti prepovedano ne samo klanje telet, ampak prepovedano tudi pobijanje brcjih krav, telic, svinj, volov do dveh in pol let in bikov do dveh let.

Politična oblast pa lahko prepove tudi klanje druge živine oziroma prodajo ostale živine iz okraja in za mesnico, ako je to v korist živinoreji. Taka je naredba; izjeme sme dovoliti županstvo dogovorno z okrajnim glavarstvom.

Kakor ste že slišali, moramo predvsem delovati sami na to, da ohranimo kolikor mogoče živine. Katerih sredstev se naj v ta namen poslužujemo? V prvi vrsti je skrbeti za zadostno število bikov. Postava o licentiranju bikov bo morala začasno prenehati in ostati na papirju. Bržkone se bo moralo za sedaj vse bike pripuščati, kajti nam gre zdaj zato, da priredimo mnogo živine. Letos se bo moralo licentiranje bikov opustiti.

Zadruga naj delajo na to, da kmetje ne bodo prodajali bikov, kakor tudi ne plemenskih telic in krav. Marsikoga premoti in zvabi visoka cena, da tako živinče proda. To je treba preprečiti. Gledati moramo, da dobimo čim več mladega zaroda in da čim več zadnjih telet ohranimo za pleme. Opozarjam, da se bikov ne bo dobilo, kakor druga leta, s Tirolskega, Solnograškega itd. In kakor hitro nastane zopet mir, bo nastala prilika, da se bodo lahko biki in druga plemenska živina silno drago prodajala v Galicijo, Dalmacijo, Bosno in Hercegovino, kjer so sedaj hlevi prazni. Dajati bo treba živino v prvi vrsti naših krajev; lahko bomo torej takrat živino drago prodali, kolikor je ne bomo sami potrebovali. Priporočati moram torej, da naj naši kmetovalci redijo kolikor mogoče tudi biki. Biki pa naj se vpregajo za vožnje in delo sploh, ker je splošno pomanjkanje vprežne živine.

Nadalje se krave ne smejo pobijati, posebno breje ne. Opozarjajte ljudi, da jih o pravem času pripuščajo k plemenjakom. Kar je dobre živine, naj ostane doma. Pri prodaji naj se izbira: slabo stran, obdrži naj se najboljšo. To je najlepša priložnost, da se slabo pleme iztrebi.

Glede telet smo leta in leta priporočali, kako se naj krmijo, koliko naj dobijo mleka na dan, koliko ovsa itd. Sedaj je tudi to drugače. Pomanjkanje žita je tudi na krmiljenju telet vplivalo in ga izpremenilo. Poseči moramo tudi po drugih krmilih. Sedaj se še dobijo tečne oljne tropine in morda jih bo mogoče še v pravem času kaj več preskrbeti. Na ta način nadomestimo pri krmiljenju telet oves. Potem pa še nekaj! S teleti že zgodaj na pašo! Spomladi ž njimi ven na zeleno travo, ki je bogata na beljakovinah, katerih mlado truplo mnogo potrebuje. Vmes pa seveda tudi dovolj suhe krme, da teleta ne dobe preveč driske.

Toliko glede skrbi za teleta. Ravno tako pa bomo morali gledati na mlečnost, skrbeti,

da dobimo čim več mleka. Naša mesta, bolnice itd. potrebujejo velike množine mleka. V tem oziru so se zopet izborna izkazale naše mlekarske zadruga. Danes pošiljamo naše mleko že na Hrvaško, v Gradec in dalje; v Trst; na Reko in v Primorje sploh smo ga že preje pošiljali. V tem oziru je zanimivo, našo deželo primerjati z drugimi, na primer s sosednjo Koroško. Na Koroškem imajo mnogo goveje živine in pridelajo veliko mleka. Ne izvažajo pa ga skoro nič, ker kmetje niso organizirani.

Pri tej priliki bi omenil eno! Cena mleku še ni takšna, kakor bi je bilo želeti in kakoršna bi morala biti v pravilnem razmerju s cenami drugih živil. Nimam najmanjšega namena in povoda hujskati, toda slišal sem veliko pritoževanja, zakaj ne gre tudi cena mleku kvišku. V tem oziru bi omenil iz svojih lastnih izkušenj sledeče: Naše zadruga delajo premalo skupaj, vsaka zadruga hodi sama svojo pot, dela zase, ima svojega odjemalca, ki jo — mimogrede rečeno — potem pri prvi priliki za veliko vsoto opehari. Kadar bodo mlekarske zadruga združene, bodo tudi cene mleku in mlekarskim izdelkom šle pravilno in sorazmerno s cenami drugih živil kvišku!

Toliko glede goveje živine in kar je ž njo v zvezi. Za našo deželo pa je zelo važna panoga kmetijstva tudi prašičereja. V Nemčiji so dali zadnji čas uradno veliko število prašičev pobiti, da bi zanje ne porabili človeškega živeža. Pri nas je veliko plemenskih svinj, ki so se pa jeseni premalo puščale k merjascu, in bojim se, da bo spomladi premalo prascev. Še bolj kakor na Nemškem se namreč pri nas misli, da je brez žita prašičereja nemogoča. Že leta in leta smo ljudem priporočali: krmite manj žita! Poslužujte se druge krme! Zrezana suha detelja in otava izvrstno služi in napomešča vsaj repno perje; izvrstno služi namesto ene ali druge krme, ki je bila doslej običajna. To velja po zimi. V poletnem času pa se dajo

prašiči izključno preživljati z zeleno krmo, razen doječih svinj in mladih prascev. Mi smo v tem oziru napravili različne izkušnje in videli, kako izvrstno se znajo prašiči pasti, zlasti na detelji, pomešani s travo. Živali se prav hitro navadijo na pašo in pase jih lahko vsak šolski otrok.

Potem naj omenim želod. Lani je bilo pri nas veliko želoda, s katerim bi se lahko prihranilo mnogo žita, zlasti koruze. Krmi se lahko tudi pitanim prašičem. Na Ogrskem jih krmijo po nekaterih krajih skoro izključno z želodom. Vsled tega trpi sicer nekoliko na okusu slanina, meso pa ne preveč, vsaj toliko ne, kolikor znaša vrednost prihranjenega žita.

Potem opozarjam na peso, ki je, če se je pridelala nekoliko več, izvrstna krma za molzne krave. Torej, po zimi za prašiče peso in suho krmo, poleti pa zeleno krmo, ki je nakosite, ali pa spustite prašiče na pašo. Tako se lahko precejšnje število prašičev preredi.

Z ozirom na sedanje razmere pa priporočam še posebej, naj nakupijo naši ljudje čim več prascev in jih denejo v hlev. Jeseni bodo svinje silno drage. Nemčija bo jih mnogo potrebovala. Na Gališkem, od koder so prejšnje čase napolnjevali na primer dunajski trg, jih ne bo nič dobiti; že danes se čuti vsled Galicije pomanjkanje svinjine na Dunaju. Z Ogrskega jih tudi ne bo prišlo toliko, kakor bi bilo potrebno. Trg bo torej glede prašičev navezan v večji meri kakor doslej na naš jug.

Naj omenim še neke reči: Naše ženske so silno nezaupne in se bojijo, če se po starem ne dela, da se prašiči ne bodo mogli preživljati. Vem slučaj, ko je prišla nova dekla in se ji je povedalo, kako naj prašiče opravlja, da je rekla: Ne, tako pa ne bom delala! In šla je. V tem oziru bo torej še treba veliko pouka. Ravno letos bo potrebno, da se naše gospodinje poprimejo tudi novih načinov glede prašičje krme.

Končno bi še omenil, da bo letos treba pridelovati tudi druge zelene krme za prašiče, na primer že danes omenjenega radiča, to je cikorije. Tega se na malem prostoru veliko nakosi, po večkrat zaporedoma, prašiči ga silno radi žro in ob njem prav dobro uspevajo. Priporoča se še druga taka rastlina: matador, ki da že prvo leto veliko perja. Bral sem, da se na enem oralu preživlja lahko 100 prašičev izključno s tem perjem. Bilo bi na mestu, da bi tudi pri nas napravil kdo poizkušnjo s to rastlino. Morda se tudi pri nas dobro obnese.

Tako bo mogoče, če bomo šli roko v roki, če bomo vsi složno skupno delovali, da bomo lahko svojo živinorejo ohranili in veliko prihranili za potrebe našega ljudstva.

Gibanje jugoslovanskega zadružništva v letu 1914.

Lansko leto, leto vojne, je močno uplivalo tudi na razvoj zadružnih organizacij. Novih zadrug se je ustanovilo v jugoslovanskih deželah v tostranski državni polovici lani samo 36, nasprotno jih pa je bilo izbranih iz združnega registra 23.

Med 36 novimi zadrugami je 16 slovenskih in 20 hrvatskih.

Od novih zadrug jih odpade na Kranjsko 5, na Štajersko 7, na Primorsko 8, (med njimi 4 slovenske in 4 hrvatske), na Dalmacijo pa 16. Na Koroškem se ni lani osnovala nobena slovenska zadruga.

Po svojem delokrogu se razdele nove zadruge sledeče:

	Kranjsko	Štajersko	Primorsko	Dalmacija	Skupaj
Kreditne	1	2	4	3	10
konsumne	—	—	1	3	4
mlekarske	—	—	1	—	1
živinorejske	1	—	—	—	1
bikorejske	—	3	—	—	3
konjerejske	—	1	—	—	1

kmetijsko-strojne	3	—	—	—	3
električno-strojne	—	—	1	—	1
ribarske	—	—	1	—	1
uljarske	—	—	—	2	2
playičar. in plovbena	—	1	—	—	1
izseljeniška	—	—	—	1	1
plovitbena	—	—	—	1	1
trgovsko-obrtna	—	—	—	1	1
izvozna	—	—	—	1	1
za izdelovanje mrež	—	—	—	1	1
stavbinska	—	—	—	1	1
tiskarska	—	—	—	1	1
za vzajemno pomoč	—	—	—	1	1
skupaj	5	7	8	16	36

Med novimi zadrugami zavzemajo pri nas prvo mesto kakor po navadi one, ki so namenjene kmetijskemu kreditu in kmetijski produkciji. Med njimi je zopet največ kreditnih zadrug, namreč 10 (slovenskih 5, hrvatskih 5); potem slede konsumne 4, (vse hrvatske), kmetijsko-strojne (3) in bikorejske (3). Pri drugih opazamo prav veliko raznoličnost, toda v vsaki skupini dobimo le po eno na novo ustanovljeno zadrugo.

Že v poročilu o združnem gibanju za l. 1913 smo omenjali, da število novih zadrug v zadnjih letih konstantno pada. Tudi lansko leto ne dela izjeme. Na novo se je namreč osnovalo zadrug:

	na Kranjskem	na Štajerskem	na Koroškem	na Primorskem	v Dalmaciji	Skupaj
1908	69	40	1	59	69	238
1909	36	17	—	45	47	145
1910	42	12	7	27	64	152
1911	37	4	3	11	25	80
1912	18	7	6	5	39	75
1913	6	8	—	8	15	37
1914	5	7	—	8	16	36

Vzroki, zakaj število ustanovitev nazonaduje, so večinoma ostali kakor smo jih navajali za prejšnja leta. Na novo se jim je lansko leto pridružila še vojska, ki je ovirala vse gospodarsko življenje.

Število zadrug, ki so bile lansko leto izbrisane iz združnega registra, je precej znatno. Takih zadrug je bilo 23, in sicer na Kranjskem 6, na Štajerskem 3, na Primorskem 6 (5 slovenskih in 1 hrvatska) in v Dalmaciji 8. Med izbrisanimi zadrugami je 14 slovenskih in 9 hrvatskih (1 na Primorskem in 8 v Dalmaciji).

Razdružene zadruge se po svojem delokrogu in po posameznih deželah porazdele sledeče:

	Kranjsko	Štajersko	Primorsko	Dalmacija	Skupaj
Kreditne	3	1	—	1	5
konsumne	—	1	3	2	6
mlekarske	1	—	—	—	1
pašniške	1	—	—	—	1
oljarske	—	—	—	3	3
ribarske	—	—	—	2	2
trsničarske	—	1	—	—	1
vrbojske in pletar.	1	—	—	—	1
krojaška	—	—	1	—	1
mizarska	—	—	1	—	1
zadruga voznikov	—	—	1	—	1
skupaj	6	3	6	8	23

Pri razdružbah pridejo najbolj v poštev konsumne, kreditne in mlekarske zadruge, potem jim slede oljarske in ribarske. Izbrisanih je bilo namreč v zadnjih 7 letih:

leta	konsumnih družtev	mlekarskih zadrug	kreditnih zadrug
1908	1	2	3
1909	5	4	2
1910	6	4	2
1911	10	5	2
1912	10	6	1
1913	13	4	9
1914	6	1	5
skupaj	51	26	24

Od teh razdružb jih odpade pri konsumnih društvih na Kranjsko 16, na Štajersko 9, na Primorsko 16, na Dalmacijo 10; pri mlekarskih zadrugah na Kranjsko 20, na Štajersko 3, na Primorsko 2, na Dalmacijo 1; pri kreditnih zadrugah na Kranjsko 7, na Štajersko 4, na Koroško 1, na Dalmacijo 12.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 6. (Hran. in pos. v K.) Izmed naših članov je nekdo našel smrt na bojišču. Kdo je sedaj opravičen odpovedati njegov delež?

Odgovor. Odpovedati članstvo v tem slučaju sploh ni potrebno. Kajti članstvo je osebna pravica, ki vselej ugasne s smrtjo zadržnika. Ako je dotičnik padel še v l. 1914, pa naj bi bilo to tudi zadnji dan leta, potem se smatra, kakor da je prenehalo članstvo koncem l. 1914, če pa je umrl še le v letošnjem letu, bo prenehalo koncem leta 1915. Med časom, ko je nastopila smrt, pa do konca poslovnega leta, nadaljuje njegovo članstvo dedič.

S tem je rešeno tudi vprašanje, kedaj in komu je izplačati delež padlega zadržnika, oziroma kdo bi bil upravičen delež odpovedati. Kakor nima nobenega smisla v takem slučaju odpovedati članstvo, ravno tako je tudi nepotrebno odpovedati delež, ker vsled prenehanja članstva nastopi za zadrugo samo po sebi dolžnost delež v določenem roku izplačati. Zahtevati izplačilo deleža je upravičen le dedič, ki se mora izkazati s sodnim odlokom, da je zapuščina umrlega zadržnika prisojena njemu.

V katerem roku je izplačati delež, zato so merodajni predpisi pravil. Pri Vaši in pri večini drugih posojilnic določajo pravila, da je delež izplačati štiri tedne potem, ko je občni zbor odobril računski zaključek za tisto upravno leto, koncem katerega je prenehalo članstvo.

Vprašanje 7. (Hran. in pos. v M.) Nek naš član je bil pravilno odpovedal svoj delež in je poravnal tudi ves svoj dolg. Člansko (deležno) knjižico pa je zgubil. Ali se mu sme odpovedati delež izplačati, ne da bi vrnil posojilnici deležno knjižico? Ali je morda potrebno, da se knjižica amortizira, kakor se amortizujejo hranilne knjižice?

Odgovor. Ako je član pravilno odpovedal svoj delež, morate mu ga izplačati brez ozira na to, ali predloži člansko (zadržno) knjižico ali ne. V pravilih ne najdete nobene določbe, po kateri bi se ob izplačilu deleža morala zadrugi vrniti članska knjižica. Pač pa imate v pravilih tako določbo glede hranilnih in (vložitnih) knjižic. Da bi dotični član moral deležno knjižico amortizirati in se izkazati s tozadavnim sodnim sklepom, se torej nikakor ne more zahtevati. Za posojilnico zadostnje, če dotični član na posebnem listu potrdi, da se mu je delež izplačal. To potrdilo, ki je kolka prosto, se napravi lahko tako-le: „Pobotnica

za K v, z besedami kron vinarjev, kateri znesek sem podpisani od Hranilnice in posojilnice v M. danes resnično prejel kot povrnjen mi delež“. Sledi datum in podpis prejemnika. — Tajnik pa potem na tem potrdilu zaznamuje pod katero tekočo številko je v blagajniškem dnevniku vpisano izplačilo deleža in zabeleži datum povrnitve tudi v članskem imeniku. S tem je posojilnica zadosti zavarovana proti morebitni zlorabi knjižice. Da bi zahtevali od člana amortizacijo deležne knjižice, za to ni nobenega razloga.

Sicer pa ni še rečeno, da nikar ne zahtevajte članskih knjižic. Nasprotno, kjer le morete jo skušajte ob izplačilu deleža dobiti nazaj.

Vprašanje 8. (Stavbinska zadruga v P.) Od okrajnega glavarstva smo prijeli poziv, da moramo čimprej predložiti računski zaključek za l. 1914. Ali moramo to takoj storiti?

Odgovor. Zahteva okrajnega glavarstva je neutemeljena. Zato se vam ni treba ozirati nanjo. Če bi se vam zapretila ali naložila kaka denarna globa za slučaj, da bi se ne odzvali omenjenemu pozivu, obrnite se do Zveze, ki Vam bo napravila priziv.

Za predlaganje računskih zaključkov okrajnemu glavarstvu kot politični oblasti (ne davčnemu oddelku) so merodajni sledeči predpisi:

Po § 22 zadržnega zakona mora načelstvo v prvih 6 mesecih vsakega poslovnega leta sestaviti in objaviti računski zaključek za preteklo poslovno leto. Računski zaključek pa je veljaven še le tedaj, kot ga odobri občni zbor. Iz tega sledi, da se mora tudi občni zbor, ki potrdi bilanco, vršiti najkasneje 6 mesecev po zaključku zadnjega poslovnega leta.

Po § 35 zadržnega zakona je prepis računskega zaključka tekom 8 dnij po odobritvi predložiti politični oblasti potom okrajne politične oblasti.

Pravilnost takih zahtev, kakor je zgoraj omenjena, je torej presojati po tem, če se je že vršil občni zborali ne, oziroma če je od zaključka zadnjega poslovnega leta že preteklo 6 mesecev. Če bi se bil pri zadrugi že vršil občni zbor in odobril bilanco, potem bi bilo okrajno glavarstvo opravičeno zahtevati predložitev bilance. Ker pa ta pogoj ni izpolnjen in od zadnjega poslovnega leta tudi še ni preteklo 6 mesecev, zato okrajno glavarstvo ne more terjati, da mu določite računski zaključek.

Gospodarski pregled.

Poljedelski minister proti decentralizaciji aprovizacije z žitom. Češka agrarna stranka je poljedelskemu ministru predložila obširno spomenico o preskrbi prebivalstva z živil. Odposlanstvu stranke in kmetijskih korporacij, ki je izročila to spomenico, je odgovoril poljedelski minister: Zahtevana decentralizacija vojnega žitnoproneznega zavoda se ne more izvršiti. Pravica do razpolaganja mora biti osredotočena na enem mestu. Sodelovanje zadrug pri porazdelbi živil bo sicer dobro došlo, toda prevzemanja krušnega žita in oddaje med ljudstvo se jim ne more izključno poveriti, že zaradi tega ne, ker ni povsod za to primernih zadrug ni in ker se n. pr. ne morejo vsaki rajtajzovki izročiti take agende. Danes živimo sicer v dobi „aprovizacijske krize“, ki se pa po nepotrebnem pretirava in povečava. Toliko je gotovo, da bomo vse zaloge, kar jih je na Ogerskem odveč, dobili mi in da se je že sedaj, ko popisovanje zalog na Ogerskem še ni končano, centrali za koruzo prisodilo tri milijone stotov koruze, od česar naj bi se vsak mesec nvozilo v Avstrijo pol milijona metrskih stotov. Centrala ima pogodbo z Ogrsko. Od sedaj naprej se koruza ne bo pošiljala nikomur drugemu nego centrali, ki jo bo razdelila dalje.

Naraščanje hranilne vloge. V prvem tednu po izbruhu sedanje svetovne vojske so ljudje dvigali jako znatne vsote svojih naložb v denarnih zavodih. Eden poglavitnih vzrokov, da se je proglasil moratorij, je bila bojazen, da se bo to dviganje nadaljevalo. Marsikateremu vlagatelju se je tedaj zdelo bolj previdno, če obdrži denar doma kakor da bi ga imel naloženega. Seveda pa je bilo med onimi, ki so takrat jemali svoje prihranke iz denarnih zavodov, tudi mnogo takih, ki so denar res potrebovali zase ali za svojce. Naložbe po denarnih zavodih so tedaj povsod nazadovale in se je to padanje nadaljevalo približno do pričetka jeseni. Potem pa se je položaj polagoma začel izpreminjati. Varčevanje tudi med vojsko ni ponehalo in naraščajoča draginja vendarle ni pogoltnila vseh dohodkov. Vojska sama je dala priliko za marsikak zaslužek. V mesecih oktobru in novembru se je že začelo opažati precejšnje naraščanje vlog, katerih stanje je bilo v začetku decembra približno enako onemu, kakor je bilo ob pričetku vojske. Emisija vojnega posojila je povzročila, da se je zopet mnogo hranilnih vlog dvignilo. Podpisovanja vojnega posojila so se udeležili tudi mnogobrojni mali vlagatelji. Hranilne vloge po zavodih so bile zato v decembru in januarju zopet

padle. Ko pa je bilo končano vplačevanje vojnega posojila, se je takoj opazilo zopet znatno naraščanje hranilnih vlog. To naraščanje se je bilo pričelo že koncem januarja in se je v mesecih februarju in osobito marnu še ojačilo. Pri prvi avstrijski hranilnici na Dunaju so se n. pr. samo v marnu hranilne vloge pomnožile za 6.566 milijonov kron, od novega leta naprej pa za 21 milijonov. Pri poštni hranilnici so se vloge v marnu pomnožile za 2.79 milijona kron, od začetka leta pa za 13 milijonov kron. Enako naraščanje je opazovati tudi pri vseh drugih denarnih zavodih, pri hranilnicah in pri bankah.

Razpoložljivega denarja je torej povsod veliko odveč, nasprotno pa se je močno skrčila potreba po denarju in zavodom manjka prilike ga plodnosno razposoditi. Posledica bo ta, da bo obrestna mera za hranilne vloge padla.

Ta položaj na denarnem trgu naj služi v ravnilo tistim posojilnicam — katerih jih je pa le malo — ki so se v zadnjem času ogrevale za zvišanje obrestne mere za hranilne vloge. Sedanje stanje denarnega trga je takim tendencam ravno nasprotno.

Znižanje obrestne mere. Generalni svet avstro-ogrske banke je dne 10. aprila sklenil znižati obrestno za $\frac{1}{2}$ odstotka. Od 12. aprila naprej bo banka za eskompt menic, varantov, efektov in za posojila na avstrijsko in ogrsko vojno izposojilo iz l. 1914 zaračunala obresti po $5\frac{0}{100}$, za posojila za državne rente, solinske liste itd. po $5\frac{1}{2}\frac{0}{100}$.

V zvezi s tem znižanjem so sklenili dunajski bančni zavodi, da se od 15. aprila naprej zniža obrestna mera za hranilne vloge od $4\frac{0}{100}$ na $3\frac{3}{4}\frac{0}{100}$, za vloge v tekočem računu pa od $3\frac{1}{2}\frac{0}{100}$ na $3\frac{0}{100}$. Tudi banke v provincijalnih mestih so znižale obrestno mero, dasi ne tako nizko, kakor so to storile dunajske.

Medsebojna trgovina med Avstrijo in Ogrsko. L. 1914 se je iz Ogrskega k nam uvozilo blaga za 1245.1 milijona kron, napram prejšnjemu letu manj za 135.3 milijona kron. Izvozilo pa se je od nas na Ogrsko za 1230.5 milijona kron, za 253.2 milijonov manj kakor v l. 1913. Naš izvoz je bil torej manjši nego uvoz za 14.6 milijona kron. Trgovska bilanca v prometu med Avstrijo in Ogrsko je bila v zadnjem desetletju vedno aktivna, le lani je postala pasivna.

Vinska letina na Ogrskem l. 1914. Po uradnih podatkih se je na Ogrskem (brez Hrvatske in Slavonije) v lanskem letu pridelalo vsega skupaj

2,206.000 hektolitrov mošta. Pridelek je bil za 1,100.000 hektolitrov manjši napram letu 1913, v katerem pa je bila letina tudi dokaj nižja nego navadno. Od l. 1900 naprej še ni bilo tako majhnega pridelka kakor v l. 1914. Nasprotno pa je bila kakovost vina znatno boljša nego v prejšnjem letu. Vzlic temu pa tržne cene niso tako ugodne, kakor bi se moglo soditi vzpričo majhnih zalog vina.

Krušno vprašanje na Grškem. Kakor povsod, tako so se zbalii tudi na Grškem pomanjkanja kruha, ki je postajal vedno dražji, dokler niso pripeljali iz Amerike 60.000 ton žita oziroma moke. Zlasti na pirejskem trgu je velika kupčija z ameriškimi žitom, ki pa v kljub velikim množinam ne bo zadostovalo celokupnemu prebivalstvu. Zato so že naročili novo žito, deloma iz Amerike, deloma pa iz Avstralije in Indije. Vprašanje je seveda, koliko jim ga bodo hoteli poslati Angleži, ki se boje, da se ne bi žito na jugu uvažalo v centralne države. Grška narodna banka je na svojo roko naročila v Novem Jorku okoli 15.000 ton moke, ki je prišla koncem februarja na pirejski trg. Vlada bo najbrž zaplenila vse zasebne zaloge in naročila nove množine žita v Ameriki. K temu jo bodo gotovo prisilile skoraj vsakdanje „krušne demonstracije“, ki se zlasti v Solunu ponavljajo v vedno večjem obsegu.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Št. Janžu na Dravskem polju,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 25. aprila 1915 po večernicah v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Šmarci,

reg. zadr. z om. zav.

ki se bo vršil dne 16. maja 1915 ob 6. uri popoldne v društveni dvorani v Šmarci.

Dnevni red:

1. Čitanje revizijskega poročila.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
3. Poročilo načelstva.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Občni zbor sklepa veljavno, če je zastopan najmanj deseti del zadržnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Svetinjah,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 25. aprila 1915 ob pol 10. uri popoldne v posojilničnem prostoru.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadržnikov. Načelstvo.

Vabilo na V. redni občni zbor

Živinorejske zadrage na Brezovici pri Ljubljani,

reg. zadr. z omeji. zav.

ki se bo vršil dne 18. aprila 1915 ob 4. uri popoldne v Katol. domu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev ene tretjine načelstva.
5. Slučajnosti. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Mlekarske zadrage na Brezovici,

reg. zadr. z omeji. zav.

ki se bo vršil dne 18. aprila 1915 ob 4. uri popoldne v Katol. domu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Tržišču,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 25. aprila 1915 ob 3. uri popoldne v župnijski pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadržnikov. Načelstva.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Češnjici,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 25. aprila 1915 ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Ker na dan 11. aprila sklicani občni zbor ni bil sklepčen, sklepal bo v smislu pravil ta drugi občni zbor ob vsakem številu navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmečke hranilnice in posojilnice v Pišecah,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil v nedeljo, 9. maja 1915 ob 3. uri popoldne v uradnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov. Načelstvo.

Vabilo na V. redni občni zbor

Stavbinske zadruge „Lastni dom“ v Trbovljah,

reg. zadr. z omejeno zavezo,

ki se vrši v nedeljo, dne 25. aprila 1915 ob 3. uri popoldne v društvenem domu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor v navedenem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Vipavi,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 4. maja (na dan sv. Florijana) 1915 ob 3. uri popoldne v dvorani Kmetijskega društva v Vipavi.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi bil sklicani občni zbor ne sklepčen, vrši se bode v smislu § 32 združinskih pravil čez pol ure drug občni zbor, ki bo sklepal brezpogojno v istih prostorih z istim dnevnim redom. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Gorjah,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 9. maja 1915 ob 3. uri popoldne v dvorani združnega doma.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Poročilo o izvršeni reviziji.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov. Načelstvo.

Vabilo na VII. redni občni zbor

Kmečko-delavske hranilnice in posojilnice v Trbovljah,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bode vršil dne 25. aprila 1915 ob pol 9. uri dopoldne v društvenem domu v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Loškem potoku,

reg. zadr. z omej. zav.

ki se vrši v nedeljo, 16. maja 1915 ob 3 uri popoldne v „Društveni dvorani na Hribu“.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Sprememba pravil.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se eno uro kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Mlekarske zadruge Izlake-Zagorje,

reg. zadr. z om. zav.

ki se vrši v nedeljo, dne 9. maja 1915 ob 3. uri popoldne v mlekarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Prememba pravil.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Svečini,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 2. maja ob pol 4. uri popoldne v hranilničnem prostoru na Plavču št. 7.

Dnevni red:

1. Čitanje in odbrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Če bi ta občni zbor ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Podljubelju,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 4. maja 1915 ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih v Podljubelju.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva in računskih pregledovalcev.
5. Podučen govor.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil ob navednem času sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov. Odbor.

Vabilo na redni občni zbor

Kmečke mlekarne v Cerkljah,

reg. zadr. z omej. zav.

ki se bo vršil v nedeljo, dne 6. maja 1915 ob pol 4. uri popoldne v Ljudskem domu v Cerkljah.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
5. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedanem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje drug občni zbor, ki bo sklepčen ob vsakem številu članov. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Živinorejske zadruge v Cerkljah za občino in župnijo Cerklje,

registrovane zadruge z omejeno zavezo

ki se bo vršil v nedeljo, dne 6. maja 1915 ob 4. uri popoldne v Ljudskem domu v Cerkljah.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Poročilo o izvršeni reviziji.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadružnikov. Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Št. Petru na Krasu,
reg. zadr. z neom. zav.

ki se vrši v nedeljo, dne 2. maja 1915 ob 3. uri popoldne v
posojilnični hiši.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Čitanje revizijskega zapisnika.
5. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil
sklepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem
dnevnom redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne
glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Fari pri Kostelu,
reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 9. maja 1915 ob 3. uri popoldne v župnišču
v Fari pri Kostelu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Čitanje o izvršeni reviziji 1914.
3. Poročilo načelstva.
4. Poročilo nadzorstva.
5. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice za Izlake in okolico,
reg. zadr. z neomej. zav.

ki se vrši dne 9. maja 1915 ob pol 8. uri dopoldne pri
Jak. Hribarju.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Prememba pravil.
6. Volitev načelstva.
7. Volitev nadzorstva.
8. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklep-
čen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnev-
nem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede
na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

**Ljudske hranilnice in posojilnice v Sv. Lov-
renecu na Dravskem polju,**

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil v nedeljo, dne 2. maja 1915 ob pol 8. zjutraj
v posojilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem
zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranil. in posojilnice v Cerkljah pri Kranju,
reg. zadr. z neom. zav.

ki se vrši v nedeljo, dne 6. maja 1915 ob 3. uri popoldne
v Ljudskem domu v Cerkljah.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklep-
čen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnev-
nem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede
na število navzočih zadrušnikov.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Dobovi,
reg. zadr. z neom. zav.

ki se vrši dne 18. aprila 1915 ob 3. uri popoldne
v posojilničnem prostoru pri Cvetku v Dobovi.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1914.
4. Volitev enega člana načelstva.
5. Poročilo o izvršeni reviziji.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob na vedenem času ne bil sklepčen
vrši se pol ure kasneje na istem mestu in ob uri in z istim
dnevnom redom drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne
glede na število navzočih zadrušnikov.